

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระสงฆ์กับประชาชนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว กล่าวเฉพาะในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มต้นประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา วัดหรือพระสงฆ์ได้มีส่วนช่วยพัฒนาท้องถิ่นมาโดยตลอด เพราะวัดในสมัยนั้นเป็นศูนย์กลางของสังคมจริง ๆ กล่าวคือ ในการศึกษาวัดก็ทำหน้าที่เสมือนเป็นโรงเรียน คือ เป็นที่ศึกษาวิชาหนังสือสำหรับกุลบุตรด้วย ในสมัยก่อนนั้นคนรู้หนังสือมีน้อย ใครที่อยากเรียนหนังสือส่วนมากก็มักไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์วัด หรือบวชเสีย แล้วพระที่วัดท่านก็จะสอนหนังสือให้อ่านออกเขียนได้ และคิดเลขเป็น ในด้านการคมนาคมพระสงฆ์ในอดีตก็มีส่วนช่วยเหลือเป็นผู้นำชักชวนชาวบ้าน ขุดบ่อลอกคลอง สร้างถนน สะพาน ไปมาติดต่อระหว่างหมู่บ้าน เมื่อพระออกมาขอร้อง ชาวบ้านก็ยินดีสละแรงกายมาช่วย เพราะคนส่วนมากนับถือเลื่อมใสในพระสงฆ์อยู่แล้ว ทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลงได้ไม่ยาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าชาวบ้านมักจะฟังพระมากกว่า ฟังข้าราชการหรือคนอื่น ๆ พระเป็นที่เคารพนับถือถ้าชาวบ้านมีความศรัทธาต่อพระ พระก็สามารถที่จะช่วยเหลือชาวบ้าน สอนให้ชาวบ้านช่วยเหลือกันดีกว่าผู้อื่น (เสรี พงศ์พิศ. 2522 : 6-7) ด้านการอาชีพก็ปรากฏว่า พระสงฆ์ในสมัยก่อน มักเป็นช่างอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ด้วย เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ช่างเขียน ช่างประดับกระจก ลงรักปิดทอง เป็นต้น ปรากฏอยู่เสมอว่า พระได้ถ่ายทอดวิชาเหล่านี้ให้แก่ศิษย์ จนสามารถนำไปเลี้ยงชีพได้ในสมัยนั้น ส่วนการอนามัยนั้น เห็นได้ชัดว่าวัดเป็นเหมือนโรงพยาบาล ใครเจ็บป่วยก็มักมาขอยาสมุนไพรหรือยากลางบ้านจากพระ บางครั้งพระก็รคน้ำมนต์ให้บ้างเป็นการให้กำลังใจไปด้วย (ทวีป ศิริวิศมี. 2534 : 9)

หน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์เกิดขึ้น เพราะความผูกพันในด้านความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง นอกจากนั้นเมื่อก้าวในแง่คุณธรรม พระสงฆ์ก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ความโศกเศร้าทั้งหลายทั้งปวง ด้วยอาศัยเมตตาและกรุณาธรรมของตนเอง พุทธพจน์ที่ตรัสสอนเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์มีอยู่มาก พระพุทธเจ้าได้ตรัสหน้าที่นี้ตั้งแต่ทรงเริ่มประกาศพระศาสนา ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ในการส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนา เป็นต้น เช่น “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์แก่กุล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” (สุภาพร วนานวัธ. 2516 : 31) พระราชมุนี (ประยูร ชาญ ปยุตโต ; อ้างถึงใน สุพร จุลทอง. 2540 : 1) ได้กล่าวถึง พระสงฆ์ไว้ว่า

พระสงฆ์เมื่อบวชก็ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่เป็นเครื่องดำรงชีวิตด้านวัตถุจากประชาชน ดังนั้น เมื่อศึกษาปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จทางจิตปัญญา ก็สมควรจะต้องนำมาแนะนำสั่งสอนแก่ประชาชนที่ตนได้อาศัยปัจจัยสี่เลี้ยงชีวิต จึงเกิดเป็นข้อผูกพันต่อกันในรูปของการตอบแทน โดยฝ่ายหนึ่งให้ด้านวัตถุและอีกฝ่ายหนึ่งให้ทางด้านจิตใจ เป็นเรื่องของความศรัทธาและความเมตตาที่แต่ละฝ่ายมีต่อกัน จึงก่อเกิดความสัมพันธ์ในแบบอาศัยกันและกัน ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ในพหุการสูตร กล่าวไว้ว่า (พระบุญเลิศ ต้นทอง. 2543 : 2-3)

ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย เป็นผู้อุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลายด้วยจีวร ภัณฑาหาร เสนาสนะและยารักษาโรค แม้เธอทั้งหลาย ก็จงเป็นผู้มีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิบริบูรณ์สิ้นเชิง แก่พราหมณ์ และคฤหบดีเหล่านั้นเถิด

พุทธพจน์ดังกล่าวที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์แต่ครั้งพุทธกาลนั้น พระพุทธองค์ทรงเน้นให้พระสงฆ์มีหน้าที่ต่อชาวบ้านในด้านการสงเคราะห์ทางธรรมเป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน เป็นกัลยาณมิตรของชาวบ้าน หน้าที่ดังกล่าวนี้จัดได้ว่าเป็นหน้าที่ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยตรง (อนันต์ วิริยะพินิจ. 2529 : 4) วัดและสถาบันสงฆ์เป็นแกนหลักของสังคมพุทธในสมัยโบราณ ชีวิตคนไทยผูกพันกับวัดเรื่อยมาจนกระทั่งกระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามาและส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ดังที่ คณินันต์ย์ จันทบุตร (2530 : 23) กล่าวว่า ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบตะวันตกที่แพร่เข้ามาในประเทศไทย นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปศาสนา การศึกษาตามแบบยุโรป วัฒนธรรมความเป็นอยู่ การปกครอง หรือแม้แต่เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีผลต่อการเสื่อมคลายความนับถือศาสนา ความหวาดเกรงภัยจักรวรรดินิยมตะวันตก ตลอดจนความความนิยมในเทคโนโลยีตะวันตก ส่งผลทำให้ผู้นำไทย “เลียนแบบ” ฝรั่งโดยไม่มีข้อจำกัด ขาดจุดยืนของตัวเองละเลยวัฒนธรรมพื้นฐาน คือ พระพุทธศาสนา โดยสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาเป็นแบบตะวันตกทั้งหมด ส่งผลทำให้วัดหมดบทบาททางการศึกษา การที่โครงสร้างทางศาสนาในไทยเป็นเรื่องพึ่งพิงผู้นำรัฐมาตลอด การสูญเสียบทบาททางการศึกษาเป็นผลให้วัด ไม่ได้รับการบูรณาการจากผู้นำรัฐอย่างมากมายเช่นเดิม วัดยังคงทำหน้าที่ของตนไปตามเดิม แต่รู้สึกตนว่าค้อยค่า การศึกษาปรีดิธรรมของพระสงฆ์ไม่ได้รับการปรับปรุง พื้นฐานความรู้ของพระสงฆ์ตกต่ำ ถึงแม้พระสงฆ์จะเทศนาสั่งสอนก็เป็นเรื่องลำสมัยในความรู้สึกของ

คนรุ่นใหม่ เห็นว่าพระสงฆ์ไม่รู้อริยธรรมวิชาการแผนใหม่ ๆ เห็นไปว่าพระสงฆ์เป็นผู้ค้อยทางสติปัญญา ไม่เกิดความระลึกถึงความรู้สึกรัตนนิมิตนับถือ ไม่เห็นเหตุชกุงให้อยากเข้ามาเกี่ยวข้องกับ จาก การเข้ามาของความเจริญแบบตะวันตก ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ ต้องสูญสลายไปทีละน้อย ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้านก็เริ่มห่างกัน จึงทำให้ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสุขทางด้านวัตถุมากขึ้น โดยปราศจากการเหนี่ยวรั้งทางด้านจิตใจ จากพระสงฆ์ไปโดยโดยปริยาย ขณะเดียวกันพระสงฆ์ก็ไม่ค่อยจะปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เริ่มอยู่โดดเดี่ยวยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนก็ค่อย ๆ ห่างออกไปทุกที (อนันต์ วิริยะพินิจ. 2549 : 25)

การสูญเสียบทบาทหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์ในบางออกไป จึงทำให้สังคมอ่อนแอ ส่งผลให้การกระทำของบุคคลในสังคมขาดความรับผิดชอบ เห็นแก่ตัว สังคมขาดการนำหลักธรรมมาสร้างอุดมคติในการดำเนินชีวิต จึงก่อให้เกิดปัญหามากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาคอร์รัปชันบังหลวง เป็นต้น (วิเชียร เจนจบเขต. 2547 : 5)

ในยุคระบบทุนนิยมเสรีทำให้สังคมไทยเป็นสังคมบริโภคนิยม มีความเสื่อมถอยในด้านศีลธรรม และจริยธรรม ดังนั้น ทำให้มีการพัฒนาวิถึอย่างจริงจัง เพื่อที่จะให้ประชาชนได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามากขึ้น และเป็นโอกาสดีของพระสงฆ์ที่จะได้เผยแผ่พระธรรมสู่ประชาชน และประชาชนจะได้ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมชุมชนในสังคม ตลอดจนเป็นแหล่งสำหรับการถ่ายทอดศีลธรรมและจริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน (กรมการศาสนา. 2541 : คำนำ) การที่วัดและพระสงฆ์ มีความสำคัญต่อสังคมอย่างมากมายดังกล่าว ดังที่ กล่าว สมณะกุล (อ้างถึงใน พระบัญญัติ ต้นทอง. 2543 : 3) ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ไว้ดังนี้ (1) พระสงฆ์เป็นที่พึ่งพาทางจิตใจของสังคมได้ เป็นแหล่งให้คำปรึกษา โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจิตใจ (2) พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งความรู้ของสังคม เช่น เป็นแหล่งข่าวสาร ข้อมูลของสังคม เป็นศูนย์การพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ ให้สังคม เป็นศูนย์ประสานงานของสังคม เป็นศูนย์วัฒนธรรมของสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้ชาวบ้านได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพื่อพัฒนาอาชีพ และความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้น

เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างกว้างขวาง และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมมากยิ่งขึ้น ชาวบ้านก็จะได้เห็นคุณค่าของวัดและให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรือง ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะสืบสานอายุของพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป ความคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับที่ สมบูรณ์ สุขสำราญ (อ้างถึงใน พระบัญญัติ ต้นทอง. 2543 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำท้องถิ่นช่วยพัฒนาชนบท พระสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ มีทัศนะว่า ปัจจุบันพระสงฆ์ควรร่วมพัฒนาสังคมในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในทางวัตถุ

ให้มากขึ้น และให้ถูกต้องทางศีลธรรมด้วย สถาบันพระสงฆ์จะเริ่มสลายไปในที่สุด หากไม่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อชาวบ้านเดือดร้อนเพราะความยากจน ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต รวมถึงการติอบายมุขพระสงฆ์ควรช่วยเหลือชาวบ้าน มิใช่แค่เพียงการเทศนาสั่งสอนอย่างเดียว แต่ช่วยในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาการศึกษา วิชาชีพ อนามัย การเกษตร และการโภชนาการ เป็นต้น บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนได้กำหนดให้พระสงฆ์เป็นผู้นำทางปัญญา พระสงฆ์จึงควรมีบทบาทเน้นไปในทางยกระดับจิตใจของประชาชน บทบาทเช่นนี้เป็นบทบาทดั้งเดิมไม่ขัดต่อพระวินัยทางพระพุทธศาสนา สำหรับการพัฒนาในทางวัตถุนั้น พระสงฆ์ควรกระทำในทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำ (ประยูร ปรุฑโต. 2527 : 7)

การเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ที่จะมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น โดย ทวีป ศิริวิศรี (2537 : 11) ได้กล่าวไว้ โดยมีสาระสำคัญว่า ในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ พระสงฆ์ได้เริ่มมีความเคลื่อนไหวที่จะมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นมาแล้ว เริ่มตั้งแต่การที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ส่งพระที่อบรมศึกษาแล้ว ไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างจังหวัด การเคลื่อนไหวเช่นนี้จะว่าไปแล้วก็เป็นนิมิตรหมายอันดีอย่างยิ่ง เพราะในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ฐานะของพระสงฆ์ในสังคมถูกวิจารณ์ว่าไม่ได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมเท่าที่ควร ในขณะที่เป็นผู้บริโภคเสียเป็นส่วนมาก อย่างไรก็ตามแม้ว่าความเคลื่อนไหวเหล่านี้จะเป็นนิมิตรอันดี แต่ผลงานที่ปรากฏออกมาก็ยังไม่เป็นที่พอใจเท่าใดนัก

ในปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวนหนึ่งที่มีบทบาทโดดเด่นในการพัฒนาชุมชน เช่น พระอธิการ สัมฤทธิ์ สุภโร แห่งวัดโพธิ์ศรี ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ท่านได้ทำกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนหลายอย่าง เช่น การริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์โรงสีในปี 2527 ร้านสวัสดิการหมู่บ้าน ประปาหมู่บ้าน สหกรณ์หมู่บ้าน กองทุนยา กลุ่มออมทรัพย์ นอกจากนี้ท่านยังได้ส่งเสริมทางด้านอาชีพต่าง ๆ เช่น การจักสาน การทอผ้า ให้แก่ชาวบ้านอีกด้วย (นรเศรษฐ พิสิฐพันธ์ และ ศักดิ์ ประสานดี. 2534 : 5) พระอาจารย์ฝัน อาจาโร ซึ่งเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาทั้งทางวัตถุและจิตใจ งานพัฒนาด้านจิตใจคืองานอบรมสั่งสอนธรรมะ งานพัฒนาวัตถุคือร่วมกับประชาชนทำการก่อสร้างถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณประโยชน์ไว้มากมายทั้งภายในวัดและนอกวัดในจังหวัดสกลนคร เช่น การก่อตั้งและการบูรณะวัด ตัดถนนระหว่างหมู่บ้าน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม และโรงพยาบาล (วิเชียร เจนจบเขต. 2547 : 16) พระคำเขียน สุวัฒน์ ซึ่งเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาชุมชนตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งท่านมีบทบาทช่วยเหลือสังคมอย่างใกล้ชิดและเป็นผู้แก้ปัญหาเกือบทุกเรื่องของชาวบ้าน เช่น ปัญหาครอบครัวและปัญหาความยากจน เป็นต้น (พระบุญเลิศ ดันทอง. 2543 : 55) พระครูสันติวิราภรณ์ เจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีบทบาทในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ในอำเภอด่านขุนทด โดยท่านทำให้วัดป่าแดนสงฆ์เป็นตัวอย่างในการอนุรักษ์ป่าไม้และสร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์และชาวบ้านเข้าไปอยู่ในป่าเพื่อดูแลและรักษาป่า รวมทั้งการเริ่มสร้าง

เครือข่ายกับพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย (เสรี พงศ์พิศ. 2531 : 250) พระครูพิพิธประชานาถ (นาน สุทธสีโล) วัดสามัคคี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีบทบาทในการสาธิตธรรมแก่ชาวบ้าน ไปพร้อมกับการนำหลักธรรมไปสู่การปฏิบัติ เช่น การทำถ้ำน้ำ การเกษตรเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในชุมชน เป็นต้น (สมบูรณ์ สุขสำราญ. 2530 : 57) และพระสุบิน ปณีโต แห่งวัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดตราด ซึ่งมีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครอบครัวของชีวิต และนำพาชาวบ้านพัฒนาท้องถิ่นของตน บทบาทพระสุบิน ปณีโต ได้รับความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชนในจังหวัดตราดเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2535 ท่านได้รับการยกย่องให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน และท่านได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติยกย่องเป็น “คนดีศรีสังคม” ซึ่งเป็นรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขาภูมิปัญญาชาวบ้านในปี พ.ศ. 2540 นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี ได้ยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 2 ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (สัจจะออมทรัพย์) ในปีพ.ศ. 2545 (พระสุบิน ปณีโต. 2547 : 11) จากการทุ่มเททั้งพลังกายและพลังความคิดของพระสุบิน ปณีโต ในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จนสามารถขยายออกไปเกือบครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัดตราด อันเป็นผลทำให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งส่งผลให้พระสุบิน ปณีโต ได้รับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพัฒนาชุมชน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในปี พ.ศ. 2542 อันเป็นสิ่งยืนยันถึงความสำเร็จของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่ทำให้เกิดสังคมแห่งสันติสุข ดังนั้น จึงเป็นมูลเหตุจูงใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสุบิน ปณีโต ว่าภายใต้กระแสบริโศคนิยมในยุคปัจจุบันท่านมีบทบาทอย่างไรในการใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่แท้จริง ในการสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตแบบพุทธ มีปัจจัยไต่บั้งที่เป็นอุปสรรค และมีปัจจัยไต่บั้งที่เกื้อหนุน

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาตามทฤษฎีความทันสมัยและนโยบายของรัฐที่มีต่อชุมชนชนบท
2. เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนของพระสุบิน ปณีโต ในการสร้างชุมชนวิถีพุทธ ภายใต้กระแสบริโศคนิยม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรื้อฟื้น และการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของชุมชนวิถีพุทธในยุคปัจจุบัน

1.3 ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีการขับเคลื่อนวิถีพุทธในชุมชนชนบทของ พระสุบิน ปณีโต วัดไร่ล่อม อำเภอมือง จังหวัดตราด โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยบริบท และวิถีชีวิตของคนในชุมชนในอดีต เปรียบเทียบกับบริบทและวิถีชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน ศึกษา กระบวนการของพระสุบิน ปณีโต ในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนวิถีพุทธ ในชุมชนชนบท และศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของวิถีพุทธของชุมชนชนบทภายใต้ กระแสบริโภคนิยม

ขอบเขตด้านพื้นที่ จะทำการศึกษาชุมชนที่พระสุบิน ปณีโต ขับเคลื่อนวิถีพุทธจนเกิดการ รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ในอำเภอมือง และอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาดังสมมติฐานของการวิจัยไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก การพัฒนาตามทฤษฎีความทันสมัยและนโยบายของรัฐมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในชนบทให้ห่างไกลจากวิถีพุทธ

ประการที่สอง การขับเคลื่อนของพระสุบิน ปณีโต ในการสร้างชุมชนวิถีพุทธเป็นไป ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากกระแสบริโภคนิยมที่รุนแรงในปัจจุบัน

ประการที่สาม ชุมชนวิถีพุทธที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนของพระสุบิน ปณีโต จะดำรงอยู่ อย่างยั่งยืนได้คนในชุมชนต้องมีวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 คำนิยามศัพท์ปฏิบัติการ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้ศึกษาจึงได้ให้คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไว้ ดังต่อไปนี้

วิถีพุทธ หมายถึง การดำเนินชีวิตของชาวพุทธโดยใช้หลักพุทธปรัชญา ซึ่งได้แก่ อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 หลักมัชฌิมาปฏิปทา เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและก่อให้เกิดสติปัญญาในการดำรงชีวิต อย่างมีคุณค่า

การขับเคลื่อน หมายถึง การมีปณิธานที่มุ่งมั่นในการนำแนวคิดและกระบวนการต่าง ๆ ไปสู่ การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามอุดมการณ์ของตน

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เน้นการพัฒนาคนแต่ละคนหรือครอบครัวแต่ละครอบครัวเพื่อคุณภาพชีวิต และมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

จิตวิญญาณ หมายถึง ภาวะของคนแต่ละคน ที่มีความรับรู้ ความสำนึก และเสียสละตนเอง เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

การพึ่งตนเอง หมายถึง ผลของการพัฒนาจิตใจของคนแต่ละคน หรือครอบครัวแต่ละครอบครัว โดยไม่ต้องไปหวังพึ่งความช่วยเหลือจากคนอื่นหรือชุมชนภายนอก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงอิทธิพลของการพัฒนาตามทฤษฎีความทันสมัยและนโยบายของรัฐที่มีต่อชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน
2. ทราบถึงกระบวนการขับเคลื่อนวิถีพุทธของพระสุบิน ปณีโต ในชุมชนชนบท
3. ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของการมีวิถีพุทธในยุคปัจจุบัน
4. ข้อค้นพบจากการศึกษาจะนำไปสู่การมีบทเรียนที่รอบด้านในการขับเคลื่อนวิถีพุทธในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป